

Jakelussa mainitut

EDUSKUNTAVAALIT 2011: Vaalitietojärjestelmän uusi käyttäjähallinta

Vaalitietojärjestelmän (VAT) uudistamishanke on edennyt siten, että vuoden 2011 eduskuntavaaleissa käytetään seuraavia uudistettuja osajärjestelmiä:

- pohja- ja paikkatietojärjestelmä,
- ehdokastietojärjestelmä (eli ehdokasrekisteri) ja
- äänioikeustietojärjestelmä (eli äänioikeusrekisteri).

Uudistettuihin osajärjestelmiin liittyy uusi käyttäjähallinta, jota on aiemmin selostettu muun muassa oikeusministeriön kirjeessä 24.4.2008 (dnro OM 12/51/2008). Uusi käyttäjähallinta perustuu julkishallinnon yhteiseen verkkotunnistamisen ja –maksamisen palveluun (VETUMA).

Eduskuntavaalien tuloslaskentajärjestelmänä käytetään edelleen ns. vanhan VAT:in laskentajärjestelmää, jonka käyttäjänhallinta on vielä eduskuntavaaleissa entinen eli tämä kirje ei koske sen käyttäjähallintaa.

Uuden käyttäjähallinnan vaatimukset vaaliviranomaisille

Uusi käyttäjähallinta tarkoittaa sitä, että jokaisen vaalitietojärjestelmän uudistettuja osajärjestelmiä käyttävän vaaliviranomaisen (vaalipiirilautakunta, kunnan keskusvaalilautakunta, vaalilautakunta ja yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija, Väestörekisterikeskus ja maistraatti sekä ulkoasianministeriö) tulee tunnistautua (kirjautua) järjestelmään joko

- poliisin myöntämällä henkilökortilla (sirullinen henkilökortti) taikka
- verkkopankkitunnuksilla, joita on kahdenlaisia: a) niitä, joilla henkilö tunnistautuu omaan internet-pankkiinsa ja käyttää omaa pankkitiliään (omaan pankkitiliin sidotut tunnuks) ja b) niitä, joita ei ole sidottu mihinkään pankkitiliin¹.

¹ Tällaisia tunnuksia kutsutaan joissain pankeissa prepaid –tunnuksiksi.

Ilman henkilökorttia tai verkkopankkitunnuksia vaalitietojärjestelmän uudistettuja osajärjestelmiä ei siis voi käyttää. Uudistettujen osajärjestelmien käyttäjille ei myöskään enää lähetetä erillisiä käyttäjätunnuksia ja salasanoja kuten aiemmin.

Vaalitietojärjestelmää käyttävä henkilö voi periaatteessa valita, tunnistautuuko hän järjestelmään henkilökortilla vai verkkopankkitunnuksilla. *Oikeusministeriö kuitenkin suosittelee, että jos käyttäjä käyttää vain yhtä osajärjestelmää, hän tunnistautuisi verkkopankkitunnuksilla, mikä on korttitunnistautumista yksinkertaisempaa. Vain yhden osajärjestelmän käyttäjiä olisivat esimerkiksi yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija (äänioikeusrekisteri) ja vaalilautakunta (äänioikeusrekisteri). Myös silloin, jos vaalipiirilautakunta tai keskusvaalilautakunta jakaa henkilöstönsä tehtävät niin, että kukin käyttäjä käyttää vain yhtä osajärjestelmää, on verkkopankkitunnusten käyttäminen suositeltavaa. Sen sijaan, jos sama käyttäjä käyttää useampia osajärjestelmiä, esimerkiksi sekä pohja- ja paikkatietojärjestelmää että äänioikeusrekisteriä, suositellaan henkilökortin käyttöä.*

Kunkin vaaliviranomaisen on huolehdittava, että kaikilla sen henkilöstöön kuuluvilla uudistettujen osajärjestelmien käyttäjillä on käytössään joko henkilökortit tai verkkopankkitunnukset jo siinä vaiheessa kuin kunkin osajärjestelmän käyttöä aletaan harjoitella. *Viimeistään ne tulee olla hankittuina 21.3.2011.* Kunnan keskusvaalilautakunnan osalta on syytä erikseen todeta, että sen tulee huolehtia myös siitä, että sen nimittämillä yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla joko on henkilökortti tai verkkopankkitunnukset tai että nämä hankkivat ne.

Henkilökortin hankkiminen ja käyttö

Henkilökortin myöntää poliisi. Korttia haetaan henkilökohtaisesti poliisilaitokselta tai sen palvelupisteestä. Henkilökorttia haetaan samalla tavalla kuin esimerkiksi ajokorttia. Haettaessa tulee hakijalla olla mukana passivalokuva. Poliisi myös tunnistaa hakijan, joten mukaan kannattaa ottaa passi. Muussa tapauksessa poliisi tunnistaa hakijan muulla tavoin, esimerkiksi erilaisten kysymysten avulla. Lisätietoa henkilökortista ja sen hakemisesta (mm. poliisilaitosten ja palvelupisteiden yhteystiedot) löytyy osoitteesta www.poliisi.fi (Luvat -> Henkilökortit). On syytä huomioida, että kortin hakemisesta sen myöntämiseen kuluu aikaa noin kahdesta kolmeen viikkoon, joten korttia tulee hakea hyvissä ajoin ennen kuin sitä aletaan käyttää.

Henkilökortin mukana tulevat ns. PIN-koodit lähetetään kortinhaltijalle erikseen tämän ilmoittamaan osoitteeseen. PIN-koodeja on säilytettävä huolellisesti ja erillään itse henkilökortista.

Henkilökortti maksaa 48 euroa ja maksu peritään jo korttia haettaessa. Korttia varten tarvittava passivalokuvaus maksaa yleensä noin 20 euroa. *Kortin käyttämiseen tarvitaan kortinlukija ja kortinlukuohjelmisto.* Erillinen kortinlukija maksaa yleensä noin 15 euroa. Monissa työasemissa kortinlukija on kuitenkin valmiina, jolloin sitä ei tarvitse erikseen hankkia. Kortinlukijaohjelmistot ovat saatavissa maksutta esimerkiksi Väestörekisterikeskuksen kotisivuilta (www.vaestorekisterikeskus.fi). Henkilökortin varsinaisesta käytämisestä ei aiheudu kustannuksia.

Oikeusministeriö korvaa kunnille henkilökorttien hankkimisesta ja käytöstä aiheutuvat kulut jälkikäteen vaalilain 188 §:n 2 momentin mukaisen kunnille suoritettavan kerta-

korvauksen yhteydessä. Ministeriö ottaa vaalitietojärjestelmästä raportin siitä, kuinka moni käyttäjä kustakin kunnasta on kirjautunut järjestelmään henkilökorttia käyttäen. Tämä luku kerrotaan 83 eurolla (= kortin hinta + passivalokuvauksen hinta + kortinluki-
jan hinta) ja saatu summa lisätään kunnan kertakorvauksen määrään. Kertakorvaus maksetaan kunnalle alkusyksystä 2011.

Henkilökortti on voimassa viisi vuotta.

Verkkopankkitunnusten hankkiminen ja käyttö

Omaan pankkitiliin sidotut verkkopankkitunnukset

Verkkopankkitunnuksia myöntävät pankit. Tunnukset saa, kun käyttää pankin tarjoamaa internet-pankkia. Verkkopankkitunnuksia voi huoletta käyttää myös muihin järjestelmiin, esimerkiksi vaalitietojärjestelmään, tunnistautumisessa, koska niillä vain tunnistaudutaan, mutta tunnistautumistilanteessa ei esimerkiksi avata pankkitiliä tai muuta pankkipalvelua. Vaalitietojärjestelmään kirjautumisessa voidaan käyttää minkä tahansa pankin verkkopankkitunnisteita.

Verkkopankkitunnisteiden käytöstä pankit eivät peri eri maksua, vaan niistä aiheutuvat kustannukset sisältyvät pankin yleisiin palvelumaksuihin, jotka internet-pankin käyttäjät joka tapauksessa pankille maksavat. Käytettäessä verkkopankkitunnuksia vaalitietojärjestelmään kirjautumiseen numerotunnukset luonnollisesti kuluvat tavallista nopeammin, mutta niiden vähentyessä/loppuessa pankki lähettää aina uudet.

Pankkitiliin sitomattomat verkkopankkitunnukset

Jos vaalitietojärjestelmää käyttävä henkilö ei kuitenkaan halua käyttää vaalitietojärjestelmään tunnistautumisessa omaan pankkitiliinsä sidottuja verkkopankkitunnuksiaan, hän voi hankkia itselleen erilliset verkkopankkitunnukset, joita ei ole sidottu minkään pankkitilin käyttöön.

Pankkitiliin sitomattomia tunnuksia vaalitietojärjestelmän käyttöön myöntävät Nordea Oyj:n ja Sampo Pankki Oyj:n konttorit, jotka löytyvät osoitteista

- www.nordea.fi (Yhteystiedot -> Konttorit) ja
- www.sampopankki.fi (Henkilöasiakkaat -> Konttorit).

Vaalitietojärjestelmää käyttävän tulee hakea pankkitunnukset henkilökohtaisesti ao. pankin konttorista. *Tunnuksia voi hakea aikaisintaan 20.1.2011 ja ne on haettava 21.3.2011 mennessä.* Hakijan tulee todistaa pankille henkilöllisyytensä, joten henkilöllisyystodistus (henkilökortti, passi tai 1.10.1990 jälkeen myönnetty ajokortti) on otettava mukaan. Li-

- lisäksi mukaan on otettava kopio asiakirjasta, jolla hakija on määrätty tehtävänsä eli
- vaalipiirilautakunnan jäsenten osalta aluehallintoviraston päätös ja henkilöstön osalta lautakunnan päätös,
- kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenten osalta valtuuston päätös ja henkilöstön osalta lautakunnan päätös,
- yleisen ennakoöänestyspaikan vaalitoimitsijoiden osalta keskusvaalilautakunnan päätös tai, jos vaalitoimitsija on Itella Oyj:n henkilöstöä, Itellan antamat vastaavat tiedot ja

- niiden vaalilautakuntien, jotka käyttävät sähköistä vaaliluetteloä vaalipäivänä, jäsenten osalta kunnanhallituksen päätös.

Hakiessaan tunnuksia Nordean ja Sampo Pankin konttoreista vaalitietojärjestelmän käyttäjän ei tarvitse olla ao. pankin asiakas. Tunnusten hankkiminen kuitenkin luo asiakassuhteen pankin ja hakijan välille, mutta pelkkä tunnusten hankkimiseen perustuva asiakkuus ei velvoita hakijaa mihinkään muuhun asiakkuuteen pankissa. On kuitenkin hyvä huomata, että tunnusten hakija sitoutuu henkilökohtaisesti pankkitunnuksiin liittyviin ehtoihin ja vastaa henkilökohtaisesti kaikista pankkitunnuksilla tehdyistä toimista. Pankkitiliin sitomattomat tunnuksot ovat siten samalla tavalla henkilökohtaisia kuin omaan tiliin sidotut verkkopankkitunnuksot ja niitä tulee säilyttää yhtäläisellä huolellisuudella. Tunnukset ovat voimassa vuoden myöntöhetkestä lukien.

Nordea ja Sampo Pankki eivät peri pankkitiliin sitomattomista tunnuksista maksua vaalitietojärjestelmän käyttäjältä. Kustannukset maksaa keskitetysti oikeusministeriö.

Lisätietoja

Lisätietoja saa tässä kirjeessä mainituista internet-osoitteista sekä oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen vaalituesta, puh. 010 366 4750 (suomenkielinen) ja 010 366 4751 (ruotsinkielinen) sekä vaalituki@om.fi.

Vaaliyohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Jussi Aaltonen

JAKELU Vaalipiirilautakunta
Kunnan keskusvaalilautakunta (pl. Ahvenanmaa)
Väestökisterikeskus ja maistraatit
Ulkoasiainministeriö

TIEDOKSI: Itella Oyj
Nordea Oyj
Sampo Pankki Oyj
Tieto Oyj
Solita Oyj
Logica Oyj